

OTEC RAKOUSKÉHO A ČESKÉHO DĚLOSTŘELECTVA

Dne 10. února 2022 si připomínáme 250. výročí odchodu „*otce rakouského dělostřelectva*“ polního maršála Josefa Václava z Liechtensteinu. Nedávno objevené dokumenty nám poskytují podrobnosti o reformě dělostřelectva, kterou připravoval v jižních Čechách. České země se tak staly „*kolébkou*“ nejlepšího dělostřelectva 18. století, které napodobily všechny evropské armády. Kromě toho byl maršál i úspěšným vojevůdcem, diplomatem a mecenášem umění.

ING. PAVEL JURÍK

Vojenské ostruhy

Kníže Josef Václav z Liechtensteinu pocházel z rodiny, ve které se vojenské řemeslo dědilo po generace. Narodil se 9. srpna 1696 v Praze jako syn polního maršála Filipa Erasma, který padl v bitvě u Castelnovo v roce 1704. Jeho rodištěm byl Lichtenštejnský palác v horní části Malostranského náměstí (roku 1825 ho Liechtensteinové prodali). Už v mládí prokázal vysokou inteligenci, jako mladík vstoupil do armády, ve které prokázal smysl pro taktiku, i osobní statečnost v boji.

Proto si ho všiml polní maršál Evžen Savojský, se kterým se Liechtenstein později spřátelil. Jeho názory na vojenskou strategii a taktiku zásadním způsobem ovlivnilo dílo císařského generála, prezidenta Dvorní válečné rady a významného reformátora vojenství Raimunda Montecuccoli (1609-1680), vítěz nad Turky v bitvě u sv. Gotthardu (1664).

Na turecké frontě si Josef Václav v letech 1716-1718 „*vysloužil ostruhy*“ a rychle stoupal v hodnostech. V bitvě u Bělehradu 16. srpna 1717 princ Josef Václav bojoval v hodnosti kapitána a prokázal svou statečnost a taktické schopnosti, když osobně vedl útok jízdy proti nepříteli a prorazil se svou jednotkou z obklíčení. Přestože pod ním padl kůň, neohroženě bojoval dál a pobil řadu nepřátel. Podobnou statečnost prokázal např. i v bitvě s pruskou armádou u Chotusic u Čáslavi (17. 5. 1742), ve které byl vážně zraněn.

Na vojenském tažení proti Francii v roce 1734 se při dobývání pevnosti Philippsburg, už jako generál polní strážmistr (*Generalfeldwachtmeister*), seznámil s pruským korunním princem Friedrichem, se kterým ho bude po celý život spojoval vzájemné přátelství a úcta. Nic na tom nezměnila ani budoucí léta nepřátelství. V následujícím roce byl povýšen na polního podmaršála (*Feldmarschall-Lieutenant*).

Císařským diplomatem

Po vymření hlavní větve Liechtensteinů v roce 1712 knížetem Janem Adamem I. se stal hlavou rodu a s několika přestávkami jí byl až do své smrti. V roce 1735 ho císař poslal jako vyslance do Berlína, kde se mu podařilo dosáhnout uznání pragmatické sankce císaře Karla VI. (dědictví trůnu Habsburků i v ženské linii). Když zde viděl pruskou malou ale schopnou armádu, vyzýval vídeňskou vládu, aby raději zbrojila a přesunula 40.000 vojáků do Čech, jako prevence pruského útoku – nebyl vyslyšen.

Jeho další misí byla Paříž, kde byl vyslancem v letech 1737-1740. Jeho pařížský pobyt připomíná zlatý rokokový kočár, který je vystaven v Zahradním paláci Liechtensteinů ve Vídni. Za své diplomatické mise získal řád Zlatého rouna.

Zásadní zlom v kariéře Josefa Václava z Liechtensteinu nastal 17. května 1742 v bitvě u Chotusic (jedné z nejkrvavějších na našem území – padlo zde na 10.000 mužů). Počínal si velmi chrabě a byl vážně zraněn. Především si ale všiml převahy pruského dělostřelectva a ve svém memorandu Marii Terezii vyzval k modernizaci rakouské „artilérie“. Císařovna svolila a roku 1744 ho tímto úkolem pověřila.

Jako vyslanec v Prusku a Francii se Josef Václav z Liechtensteinu velmi osvědčil a zato od císaře získal řád Zlatého rouna, se kterým se nechal ještě ve Francii portrétovat. Z jeho francouzské mise se dodnes zachoval zlatý kočár, který je vizitkou jeho osobního vkusu a bohatství

Otec rakouského dělostřelectva

Maršál se pustil do náročné práce s plným nasazením (i s plnou pokladnou – nemalou část nákladů hradil ze svého), s metodickým přístupem a důvtipem. Shromáždil kolem sebe tým zkušených „kanonýrů“, z domova i ze zahraničí. Do jejího čela postavil mimořádně schopného plukovníka **Antonína Ferdinanda Feuersteina** (1691-1780). Ten pocházel z pražské rodiny dělostřelců, která se této profesi věnovala již ve třetí generaci, už od doby vlády císaře Rudolfa II.

On, i jeho mladší bratr **Ondřej Leopold Feuerstein** (1697-1774), po zásluze dosáhnou nejvyšších ocenění. Oba se stanou polními maršály a v roce 1757 budou za zásluhy o rakouské dělostřelectvo povýšeni do šlechtického stavu. Při odchodu na penzi si maršál Antotín Ferdinand Feuerstein von Feuersteinberg roku 1761 koupil zámek v Nadějkově u Tábora, ležící asi dvě hodiny jízdy kočárem od Týna nad Vltavou, o kterém ještě budeme hovořit. Zde nalezneme erb Feuersteinů na portálu zámku, v kostele Nejsvětější Trojice se dochovala busta maršála Antonína Ferdinanda a je zde i hrobka jeho rodu.

Josef Václav z Liechtensteina vybudoval generální štáb dělostřelectva v Českých Budějovicích, kde sídlil i jeho polní zbrojní úřad – jako by se středoevropské dělostřelectvo přesouvalo do své „kolébky“ v jižních Čechách. Zdejší kraj pamatuje husitská vojska (i jimi vynalezené houfnice), i rožmberskou

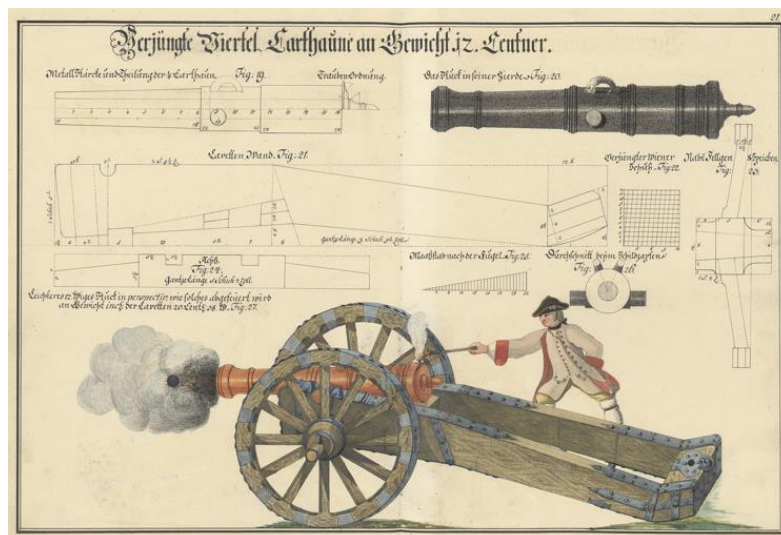
gardu Petra Voka z Rožmberka s jejím moderním dělostřelectvem (např. dělo „Slavík“ nalezneme na 2. nádvoří krumlovského zámku).

Maršál Liechtenstein dal přeložit do němčiny nejnovější odbornou literaturu o matematice a dělostřelectvu. „*Artillerie*“ se v této době v celé Evropě stala první vojenskou vědou, už nestačily jen zkušenosti. Dělostřelci museli ovládat vyšší matematiku, balistiku a chemii. Proto hned v roce 1744 založil na zámku v Rudolfově u Českých Budějovic první dělostřeleckou školu ve střední Evropě (první byly v Benátkách a ve Francii). Její absolventi skládali zkoušky ve vltavotýnském polním dělostřeleckém táboře (tzv. *Campament*) a na *Polygonu*. Každý rok zde probíhaly zkoušky velitelů děl.

Maršálův tým postupně doplnili přední dělostřelci a odborníci na metalurgii a obrábění kovů z celé monarchie, i ze zahraničí. V roce 1752 přišel z Berlína do rakouských služeb dělostřelec Wilhelm Schröder a Ital Johann Franz hrabě von Guasco de Clavières. O rok později se k nim přidal ze spojeneckého Saska Johann Theodor von Rouvroy zvaný „*Ohnivý čert*“ (něm. *Feuerteufel*), původem Lucemburčan, a z dánských služeb přišel Adolf Nicolaus svobodný pán von Alfson (původem Nor). Získal také velitele nizozemské dělostřelecké brigády Walthera von Waldenaua.

Do výzbroje byly zařazeny moderní palné zbraně, náboje a střelný prach, vše pečlivě vyzkoušené na Polygonu u Týna nad Vltavou. Sjednoceny byly součásti děl, kolesen a muničních vozů, aby se zjednodušila jejich výroba a opravy v poli (stejně rozměry kol, ojí apod.). Byly zavedeny šroubové zaměřovače, bedny a kolesny (dvojkolí, ke kterým se připřáhly koně a připojila lafeta děla) s příruční zásobou munice, náradí dělostřelců bylo upevněno na bocích lafet, k bezpečnější a snadnější manipulaci s dělem byla zavedena tažná lana ad.

Dřevěné součásti byly natřeny žlutou olejovou barvou, která chránila před vlhkem a kovové barvou černou (obojí byly heraldické barvy císařství). Dávky prachu byly odměřeny do voskovaných plátěných pytlíků. Rakouská zlepšení rychle převzaly další armády.

Maršál Josef Václav z Liechtensteina je nazýván „otcem rakouského a českého dělostřelectva“ (měřiryt z roku 1762)

Nákres 6liberního polního děla podle Liechtensteinovy reformy z roku 1751 (ÖSTA-KA)

Důležité bylo zapojení švýcarského vynálezce Jeana Maritze, který zkonstruoval první horizontální vrtačku pro vývrt dělových hlavních. Dosud se totiž dělové hlavně odlévaly i s dráhou střely, jejíž nerovnosti se zabrušovaly. Takové hlavně měly výrobní vady a měly malou životnost. Při nové technologii se hlavně odlévaly z bronzy v jednom kuse a dráha střely se do nich vrtala vrtákem (odtud slovo „vývrt“. Takové hlavně byly pevnější, přesnější a měly delší životnost. Manufaktura na vývrty hlavních (s pohonem vodním kolem) byla vybudována např. na lichtenštejnském panství v Ebergassingu u Vídně.

Po navázání spojení mezi Rakouskem a Francií přišel na podzim roku 1756 do rakouského dělostřelectva na výpomoc nadaný Jean-Baptiste Vacquette de Gribeauval. Ten později podle jejího vzoru zmodernizoval francouzské dělostřelectvo.

Zrod nejlepšího dělostřelectva

Jak již bylo řečeno Liechtenstein si pro testování nových polních děl, houfnic a moždířů zvolil jižní Čechy, přesněji vojenský výcvikový prostor ležící severovýchodně od městečka pražských arcibiskupů v Týně nad Vltavou. Zde sídlila vojenská posádka, která střežila jeden ze dvou kamenných mostů přes Vltavu mezi Českými Budějovicemi a Prahou. Lokalita ležela v zázemí daleko od bojišť, a přitom byla nedaleko Vídně.

Maršál testovací střelnici a výcvikový areál pojal vskutku s vědeckým přístupem. Dal zde vybudovat rozsáhlou barokní pevnost tzv. Polygon (tři bastiony a ravelin s příkopem jsou dochovány dodnes) pro cvičnou střelbu na pevnost a její obranu, palebná postavení pro různé druhy děl s cvičným terčem „*Epolement*“ (tzv. lapač kulí), minová pole pro výcvik ženistů (podkopy pod pevnostmi apod.), důstojnický zámek, laboratoř a mlýn na výrobu střelného prachu a další objekty. K jejich návrhu povolal nejlepšího vojenského architekta a profesor Stavovského inženýrského učiliště v Praze (od roku 1707 nejstarší technická vysoká škola ve střední Evropě, dnes ČVUT) **Johanna Ferdinanda Schora** (1686-1767). Jeho nejstarší plán je dochován z roku 1749.

Zde byly testovány nové typy děl, munice nebo složení střelného prachu. Nová děla a houfnice měly kratší a lehčí hlavně, ale větší dostřel a přesnost střelby. Jejich výroba byla levnější a jednodušší se s nimi manipulovalo na bojišti. Každý rok zde probíhaly zkoušky dělostřelců a absolventů dělostřelecké školy v Rudolfově. V jednotlivých posádkách se prováděly ostré střelby a cvičení obsluhy děla nejméně dvakrát týdně, aby jeho obsluha vykonávala potřebné činnosti automaticky a aby získala zkušenosti.

Při polním cvičení 21. června 1753 zde ráno došlo k obrovskému výbuchu v laboratoři, při kterém přišlo o život 43 mužů a dalších 42 bylo těžce zraněno (většina z nich na následky těžkých zranění – zejména popálenin – zemřela). Marie Terezie s císařem Františkem zdejší tábor navštívila už v červenci 1753, aby se s seznámila s „novou artilerií“ a na památku obětí dala postavit **sousoší Kalvárie**. Císař Josef II. zdejší Polygon navštívil několikrát.

Nakonec to nejlepší bylo v roce 1753 na zkouškách u Vídně přijato a schváleno k výrobě a počet rakouských děl začal rychle růst. A tak 19. října 1753 mohl poručík Polního zbrojního úřadu v Českých Budějovicích Franz von Rubli datovat souhrnné dokumenty o reformě, které jsem v roce 2014 objevil ve vídeňském *Válečném archivu*. V roce 1740 mělo rakouské dělostřelectvo jen okolo 200 zastaralých děl, rozmístěných po celé monarchii. Do roku 1757 se jejich počet zvýšil na 362 a patřila k nejlepším v Evropě.

Expozice dělostřeleckého tábora v Muzeu Vltavotýnska v Týně nad Vltavou

V červnu 1753 došlo v polním táboře u Týna nad Vltavou k obrovskému výbuchu střelného prachu, při kterém zahynulo 43 dělostřelců a dalších 42 bylo těžce zraněno (většina z nich zemřela na následky popálenin). V červenci 1753 *Polygon & Campament* navštívila Marie Terezie s manželem, aby se seznámila s výsledky reformy. Byla to zřejmě ona, kdo na památku obětí postavil na místě výbuchu sousoší Kalvárie, které zde stojí dodnes (roku 2020 bylo restaurováno).

Kanonýrův pot chrání krev pěchoty

Stát se dělostřelcem se mohl stát jen svobodný muž, který si tento druh zbraně vybral dobrovolně, byl fyzicky zdatný, vysoký nejméně 171 cm, hovořil a psal plynule německy a byl katolík. Dvě třetiny dělostřelců pocházely z českých zemí a byli jimi většinou Češi. Jak napsal americký vojenský historik Richard Bassett ve své knize *„For God and Kaiser: The Imperial Austrian Army, 1619-1-1918“*: „On věděl, že Češi, tvoření směsí české a německé rasy, jsou nejen nejbystřejšího rozumu v císařství, ale kombinuje se u nich pružnost s houževnatostí, humor s představitivostí, praktičnost s energií, a především smysl zachovat si chladnou hlavu, když jsou pod palbou. Jak to všechno věděl? Věděl to, protože velká část území Čech a Moravy patřila jeho rodině, která ji spravovala s ohromnou péčí a rozumem.“

Za svou práci dělostřelci dostávali o třetinu vyšší žold než jízda, kvalitnější uniformy a výstroj. Protože „kanonýři“ chránili svým potem krev pěchoty, jak se u dělostřelců říká dodnes a svou palbou působili nepříteli největší ztráty, byli „první na mušce“. K ochraně dělostřelců v palebném postavení a k pomoci s manipulací s kanóny, maršál vytvořil jednotky střelců tzv. „fusiliérů“.

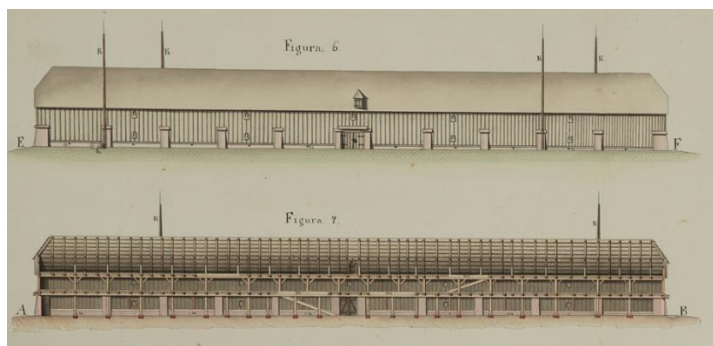
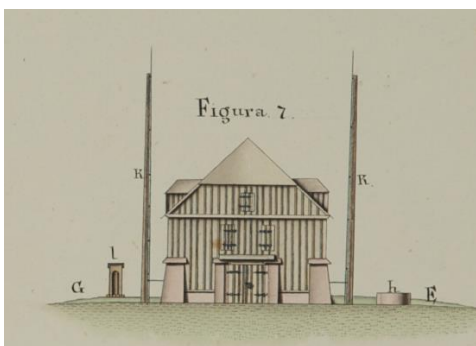
Unikátní myšlenkou bylo založení *Artillerie-Officiers Witwen und Waisen Confraternität* (Nadace vdov a sirotek dělostřeleckých důstojníků), která téměř až do konce monarchie vyplácela rentu vdovám a sirotkům. Byla založena maršálem Liechtensteinem 24. března 1764 v Českých Budějovicích a do nedávna jsme o ní téměř nic nevěděli.

Novou organizaci a taktiku rakouského dělostřelectva přinesl jeho předpis o pěti stech paragrafech nazvaný *„Reglement für das Kaiserlich Königlich gesamte Feld-Artilleriecorps“* vydaný v roce 1753 a platný od roku 1757. Podle něj se dělostřelectvo organizovalo a vyzbrojovalo, právě včas před vypuknutím další války s Pruskem (zahájilo ji opět zákeřně bez vypovězení válečného stavu), ve které Marie Terezie svedla boj o znovuzískání ztraceného Slezska.

Rakouský dělostřelec v uniformě okolo roku 1710 a s partyzánou v ruce a dělostřelci v uniformách roku 1762 (vpravo vzadu důstojník ženistů)

Doplňme, že v roce 1778 dělostřelectvo vltavotýnský Polygon & Campament opustilo. Z jeho areálu si rakouská armáda ponechala jen menší část, která sloužila jako sklad (*Gross Depot* – odtud Velký depot) pro výstroj armádního vozatajstva a výrobu jeho součástí. V roce 1866 všechny nemovitosti armáda prodala městu Týn nad Vltavou, které bývalý důstojnický zámek a jeho zázemí pronajímalo jako hospodářský dvůr (zanikl okolo roku 2015).

Ukázky z plánů a nákresů dělostřeleckého depositoria v Rudolfově (1780)

V Rudolfově Liechtensteinova dělostřelecká škola zanikla rovněž v roce 1778. Dělostřelectvo ale využívalo až do roku 1918 rozsáhlé sklady výbroje a munice, které zde byly vybudovány okolo roku 1763. Některé budovy byly na svou dobu rozsáhlé a většina z nich měla dvě patra. Největší byly dva sklady vozatajstva polního dělostřelectva s délkou okolo 152 metrů pro uskladnění vozů, kolových. postrojů apod. Další tři sklady měly délku okolo 96 metrů. Většina budov byla z počátku dřevěná a, s dřevěnou podlahou.

V dalších letech, do roku 1783, byly postaveny čtyři budovy muničních skladů a strážnice v lokalitě Červený vrch. U budov byly studny na hašení, požární žebříky a další náčiní a hromosvody, jak dokazují detailní plány a nákresy z roku 1780, které jsem objevil v New Yorku! V roce 1888 sem byla z Českých Budějovic vybudována železniční vlečka a československá armáda zdejší sklady používala až do roku 1964. Toto místo definitivně opustila až v roce 2008.

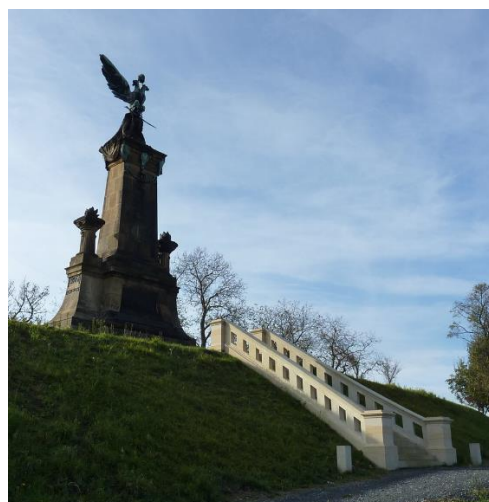
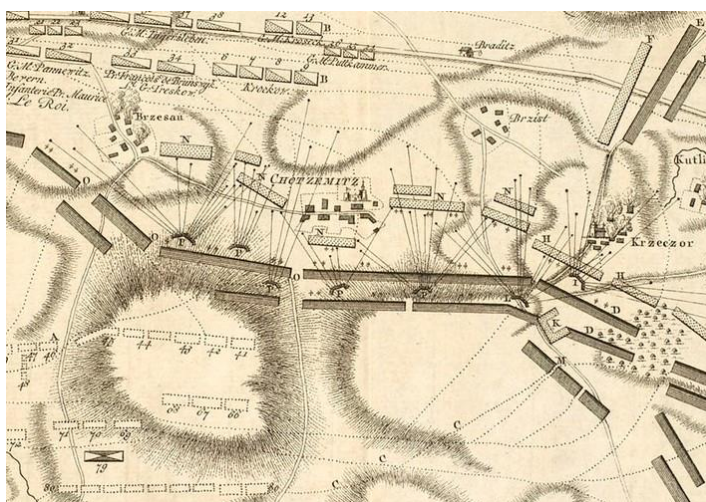
Úspěchy rakouských (českých) kanonýrů

Rakouské dělostřelectvo obstálo na výbornou hned v první bitvě u Lovosic 1. října 1756, která skončila nerozhodně, i když král Friedrich II. ji označoval za své vítězství. Svého cíle Prusové nedosáhli, museli se stáhnout z Čech a Rakušané získali sedm měsíců na dozbrojení a přesuny armád. Své kvality rakouské dělostřelectvo prokázalo i v následující bitvě u Liberce 21. dubna 1757, i když zde pruská armáda zvítězila.

V bitvě u Prahy (Šterbohol) 6. května 1757 byl sice Antonín Ferdinand Feuerstein z Feuersteinbergu těžce zraněn, ale dělostřelci pod jeho velením způsobili pruské armádě obrovské ztráty. Proti sobě stálo 64.000 pruských vojáků a 210 děl (z toho 82 těžkých) a 61.000 rakouských vojáků a 180 děl (z toho 61 těžkých).

Pod palbou děl z vrchu Tábor, Homole a dalších, v místě dnešní Jižní spojky a nákupního centra Šterboholy, padly tisíce Prusů, mezi nimi i polní maršál Kurt von Schwerin, zasažen dělovou koulí. Na vítězství rakouských zbraní to však nestačilo, díky neschopnosti vrchního velitele vévody Karla Alexandra Lotrinského (milovaného nicméně neschopného švagra Marie Terezie). Jeho katastrofální velení nedokázal zvrátit ani schopný maršál Maximilián Ulysses hrabě Browne, který zemřel 26. května na následky těžkého zranění způsobeného rovněž dělovou koulí.

V následující bitvě u Kolína 18. června 1757 rakouskému dělostřelectvu velel mladší z bratrů Ondřej Leopold. Rakušané zde měli 154 děl, Prusové jen 78. Zde se dělostřelci významně zasloužili o strategické vítězství armády maršála Leopolda von Daun, jak vojevůdce napsal v hlášení císařovně: *„Přítomné artillerii pod vedením Obrista von Feuerstein nebudiž v žádném případě odpírána jí náležející sláva, naopak budiž velebena za to, že svou obzvláštní šikovností a dobrým odpalováním přivodila nepříteli značnou škodu, a to takovou, že jí lze na vítězství připsati značnou zásluhu.“*

Výřez z plánu bitvy u Kolína 18. 6. 1757 se zakreslením dělostřeleckých baterií a památník bitvy

Pruský král o rakouském dělostřelectvu napsal den po bitvě: *Nepřátelé byli v převaze díky svému početnému a dobře obsluhovanému dělostřelectvu, dělalo svému veliteli Liechtensteinovi čest, pruské pouze nedokázalo jeho převahu zpochybnit...*. Bitva u Kolína patří mezi nejdůležitější bitvy na našem území. Zachránila nejen integritu habsburské říše, ale především územní celistvost Čech a Moravy. K dalším anexí jejich území už nedošlo a Friedrich II. se musel stáhnout za hranice.

Doplňme, že ve službách maršála Liechtensteina se vyznamenal francouzský dělostřelecký důstojník **Jean-Baptiste de Gribeauval (1715-1789)**. Z Rakouska si do své vlasti přinesl cenné poznatky, které použil při reformě francouzského dělostřelectva. O maršálu Liechtensteinovi napsal: „... vytvořil nový dělostřelecký systém, který byl prvním integrovaným dělostřeleckým systémem v historii.“

V roce 1758 císařský pár ocenil zásluhy maršála Josefa Václava z Liechtensteina o záchranu monarchie mimořádnou poctou: ve vídeňském arzenálu mu dali postavit okázalý památník s pamětní deskou z trofejních děl a praporů, s pamětní deskou. Dominovala mu Liechtensteinova busta z pozlaceného bronzu od sochaře Ferdinanda Molla.

Kníže Liechtenstein patřil k nejbližším důvěrníkům a spolupracovníkům Marie Terezie až do své smrti. Např. v říjnu 1760 odcestoval jako její mimořádný vyslanec do Parmy, aby jejímu synovi Josefu II. přivezl manželku – Isabellu Parmskou. Naposledy vystoupil na diplomatické scéně v roce 1765 ve Frankfurtu nad Mohanem jako hlavní komisař při volbě a korunovaci Josefa II. císařem. Poté mu císařovna za mimořádné zásluhy udělila Velký kříž Uherského řádu sv. Štěpána. Marie Terezie si knížete Josefa Václava velmi vážila, a proto mu udělila mimořádný titul „*Celsissimus*“ (lat. nejvznešenější).

V roce 1769 navštívil mladý císař Josef II. Moravu, v doprovodu knížete Josefa Václava. Zde si 19. srpna při cestě u Slavíkovíc (ves v lichtenštejnském panství Pozoříce u Brna) císař všiml sedláka orajícího pole. Přikázal zastavit a od sedláka Ondřeje Trnky si půjčil pluh a vyoral jednu brázdu, aby si vyzkoušel, jak těžké je vydělávat si na chléb prací. Už zde si Josef II. budoval pověst „lidumilného“ panovníka. Na okraji pole dal kníže postavit malý památník z pískovce, který byl v roce 1810 nahrazen 17 metrů vysokým jehlanem. Ten dali postavit na památku moravští stavové. Dnes se zde nachází jednoduchý památník z roku 1995.

Josef II. vyorává brázdu u Slavíkovíc. Socha Josefa Václava z Liechtensteina ve vídeňském Arsenálu a na sousoší Památníku Marie Terezie ve Vídni se svým symbolem – dělovou hlavní u nohou

Když kníže a polní maršál Josef Václav z Liechtensteina 10. února 1772 ve svém vídeňském paláci zemřel, přišli se s ním do chrámu sv. Michala nedaleko Hofburgu rozloučit nejen „jeho“ dělostřelci, zástupci armády a dvořané, ale i sama panovnice Marie Terezie. Ve svém dopise z 13. února císařovna napsala svému synovi arcivévodovi Ferdinandovi: „... byl jedním z lidí, které dnes už nenajdeš. Byla jsem

dnes ráno na mši svatě u sv. Michaela, celý kostel byl plný. Celé dělostřelectvo mu dělalo čestnou stráž. Viděla jsem spoustu lidí plakat, což je pro něj velmi čestné znamení.“

Zásluhy Josefa Václava knížete z Liechtensteina o modernizaci rakouského dělostřelectva připomíná několik významných památníků. Jeho sochu nalezneme nejen na čestném místě ve vídeňském Arsenalu, ale i na památníku Marie Terezie ve Vídni, mezi nejvýznamnějšími muži, kteří se zasloužili o záchranu a rozvoj monarchie za jeho vlády. Jeho busta nechybí ani na čestném pohřebišti rakouských vojevůdců v Heldenbergu nedaleko Vídně. Jeho tělo spočívá v hrobce Liechtensteinů ve Vranově u Brna.

Význam reformy pro české země a evropské dělostřelectvo

Čeští dělostřelci se pod Liechtensteinovým vedením zasloužili o jednu z nejvýznamnějších reforem dělostřelectva v Evropě. Technická zlepšení převzaly všechny armády a v modernizované podobě se s nimi setkáváme dodnes (např. vývrt dělových hlavních, unifikované prachové náplně).

Můžeme být hrdí, že se reforma připravovala na území jižních Čech, a že čeští dělostřelci tvořili naprostou většinu kanonýrů. Reforma se osvědčila a kdyby byla provedena o 20 let dříve, pruský král by se o anexi Slezska pravděpodobně ani nepokusil. Je také příkladem známé pravdy (kterou řada politiků bohužel ignorovala a ignoruje), že armáda musí být připravena na budoucí válku, ne na tu minulou.

To byl omyl nejen císaře Karla VI., ale i francouzských a později znovu rakouských politiků, které pak zaskočila pruská armáda s novou taktikou, strategií a výzbrojí v bitvách v letech 1740-1763, 1867 a 1872 nebo později německá armáda v letech 1939-1940 (tzv. *Blitzkrieg*). Podobná situace se však opakuje i dnes (východní Ukrajina, Azerbajdžán ad.). Přes vznik nových zbraní i ve 21. století je dělostřelectvo „*královnou bitev*“, která ničí přes 80 % techniky a živé síly nepřítel.

To že bylo i díky dělostřelectvu zabráněno další anexi území Království českého, patří k největším úspěchům reformy maršála Josefa Václava z Liechtensteina. Proto patří do vojenských tradic Armády české republiky. - Ke znovuobjevení nejlepšího dělostřelectva 18. století mi napomohla náhoda, když jsem její neznámé plány a nákresy našel v roce 2014 v Kriegsarchivu ve Vídni.

V červnu 2022 bude na místě bývalého dělostřeleckého Polygonu u Týna nad Vltavou (od 19. století zvaného *Velký depot*, protože zde byl vojenský sklad) otevřena naučná stezka, která zpřístupní donedávna neznámý areál. Ten patří mezi ojedinělé vojenské památky v Evropě a může aspirovat na zařazení na seznam památek UNESCO. Od roku 2021 zde probíhá archeologický výzkum, který přinesl řadu zajímavých objevů (např. nález 100 kg těžké střely mozdíře).

250. výročí skonu „*otce rakouského dělostřelectva*“ si připomínáme, snad symbolicky v době, kdy dělostřelectvo Armády České republiky získá první moderní samohybné houfnice Caesar ráže 155 mm.

Literatura:

Juřík Pavel, *Královna bitev, České země a zrod moderního dělostřelectva*, Universum 2021

Juřík Pavel, *Liechtensteinové, Historie a sídla knížecího rodu*, Libri 2015